2.1. Kriisiolukord

Kriisiolukord (§ 4 lg 1) on katustermin nii Vabariigi Valitsuse kehtestatud kriisiolukorrale, põhiseaduslikele erikordadele (eriolukord, erakorraline seisukord ja sõjaseisukord) kui ka üldjuhul mobilisatsioonile ja demobilisatsioonile. Kriisiolukorra võib põhjustada loodusõnnetus, nakkushaigus, katastroof – sellisel juhul on tegu tsiviilkriisist tingitud kriisiolukorraga. Kriisiolukorra võib põhjustada ka oht põhiseaduslikule korrale või riigi julgeolekule, sh teise riigi sõjaline rünnak või oht selliseks rünnakuks – sellisel juhul on tegu riigikaitselise kriisiolukorraga.

Kriisiolukorra kehtestamisele (§ 25) ei pea eelnema mõne muu õiguslikult määratletud olukorra tekkimist või selle eraldi tuvastamist (eelnevas õigusruumis nt hädaolukorda), kuna kriisiolukorra lävendi võib ületada ka äkki juhtuv suurõnnetus, katastroof vms, kus on vaja hakata kohe strateegilisel, valitsuse tasemel, reageerima. Samuti ei pea Vabariigi Valitsuse kehtestatud kriisiolukorrale järgnema alati erikorda (eriolukorda, erakorralist seisukorda või sõjaseisukorda), kui olukord suudetakse lahendada enne selle eskaleerumist erikorraks.

Lisaks jäävad kehtima eriseadused ning säilivad sündmused, mis jäävad kriisiolukorra lävendi alla ja mida lahendatakse eriseadustes toodud korras, näiteks:

1. põgenike massiline sisseränne (VRKS);
2. äkkrünnak (KorS);
3. massiline korratus (KorS);
4. ulatuslik merepäästesündmus, sh reostus piiriveekogus (VeeS);
5. üleujutus tiheasustusalal (VeeS);
6. ulatuslik tööstusõnnetus (TTOS);
7. kiirgusõnnetus naaberriigis (KiS);
8. riigisisene kiirgusõnnetus (KiS);
9. ulatuslik mürgistus (TTKS);
10. epideemia (NeTS);
11. küberintsident (KüTS);
12. loomataud (VS);
13. merereostus (MSOS);
14. maagaasi hädaolukord (MSG);
15. elutähtsa teenuse katkemine (KORKS);
16. jm eriseadustest tulenevad sündmused – korrarikkumine (KorS), haiguspuhang (NeTS) jt.

KORKS reguleerib kriisiolukordi, mille lahendamiseks tavapärasest korraldusest ei piisa ning on vaja rakendada KORKS-is sätestatud juhtimiskorraldust või piiravaid meetmeid. Kriisiolukorra lävendi alla jäävaid sündmusi lahendatakse jätkuvalt asjaomastes eriseadustes sätestatud korras.

Tabel 20. Kriisiolukorra ja erikorra seos

Seisund	Seos kriisiolukorraga	Põhiline erisus
Eriolukord	Väljakuulutamisega loetakse (tsiviilkriisi) kriisiolukord alati tekkinuks	Kriisiolukord võibkehtida eriolukorra piirkonnas või Vabariigi Valitsuse otsusel laiemal alal
Erakorraline seisukord või sõjaseisukord	Väljakuulutamisega loetakse riigikaitseline kriisiolukord alati tekkinuks	Rakenduvad vastava erikorra juhtimisvolitused ja meetmed
Mobilisatsioon	Riigikaitseline kriisiolukord tekib seaduses sätestatud ohu või kollektiivse enesekaitse vajaduse korral	Tagatakse Kaitseväe sõjaaja üksuste valmisolek sõjaliseks tegevuseks
Demobilisatsioon	Riigikaitseline kriisiolukord jätkub, kui mobilisatsiooni puhul nõutud tingimused on endiselt täidetud	Kaitseväe sõjaaja üksused viiakse mobilisatsioonile eelnenud valmisolekusse

Viimati uuendatud 02.10.2026